

1. Målgruppebeskrivelse

Personens funktionsevne, helbred og faktorer i omgivelserne har indflydelse på, hvordan og i hvilken grad vanskelighederne som følge af en erhvervet hjerneskade kommer til udtryk for borgeren. I et kontekstorienteret perspektiv er vanskelighederne ikke bundet til borgeren selv, men til samspillet med omgivelserne og fokus er på at forstå, hvordan ændringer i omgivelserne kan bidrage til at mindske borgerens udfordringer og fremme udvikling og trivsel.

Målgruppen omfatter et kontinuum af sværhedsgrad i funktionsevnenedsættelsen, fra relativt få funktionsnedsættelser til omfattende funktionsnedsættelser og et massivt støttebehov. Borgere i målgruppen kan have behov for kompenserende indsatser, som fx kommunikationsteknologi, kørestol og andre hjælpemidler.

Erhvervet hjerneskade defineres som en hjerneskade opstået senere end 28 dage efter fødslen, og som omhandler diagnosegrupper som apopleksi, TCI, hovedtraume, infektion, tumor, subarachnoidalblødning eller encephalopati. I udbuddet indgår også hjernerystelse i de tilfælde, hvor personen oplever langvarige følgevirkninger.

Erhvervet hjerneskade er kendetegnet ved, at følgerne kan være af både fysisk, kognitiv, psykisk og kommunikativ karakter, hvilket afhænger af skadens omfang og placering samt den ramtes personlighed, alder og erfaring på skadestidspunktet. Erhvervet hjerneskade kan føre til både synlige og skjulte funktionsforstyrrelser. De mentale og kommunikative funktionsnedsættelser (kognitive) er ofte en større udfordring end de fysiske funktionsnedsættelser. Der kan fx være tale om problemer med orientering, opmærksomhed, indlæring, hukommelse, eksekutive og emotionelle funktioner samt afasi. Erhvervet hjerneskade kan medføre forandringer i personlighed og/eller adfærd, hvilket bl.a. kan ses i form af irritabilitet, svigtende hæmninger, eufori, impulsivitet, aggressive udbrud og/eller selvskadende adfærd.

Målgruppen kan være påvirket af andre sygdomme (komorbiditet), som kan have indvirkning på personens funktionsevne og trivsel.

Målgruppen omfatter voksne borgere i alle aldre og kan opholde sig i flere tilbudsformer, fx hvor personalet er sundhedsfagligt funderet.

Specialrådgivningen skal tage udgangspunkt i en samlet vurdering af borgerens behov, hvor både sværhedsgrad og omfang af funktionsnedsættelser og/eller sociale problemstillinger indgår.

Specialrådgivningen skal ligeledes imødekomme summen af problematikker hos den enkelte borger for at imødekomme de behov, som voksne med en erhvervet hjerneskade kan have.

2. Delaftale og kombinationsproblematikker

De vanskeligheder, der er nævnt i målgruppebeskrivelsen, optræder ofte i kombination med én eller flere samtidige problematikker. Disse betegnes *kombinationsproblematikker*.

En målgruppe svarer til en delaftale. For hver delaftale er der defineret en række relevante kombinationsproblematikker, som VISO har behov for at få dækket.

I VISO-forløb vil der ofte være behov for specialrådgivning og udredning omhandlende én eller flere kombinationsproblematikker i kombination med målgruppen.

Kombinationsproblematikker er udtryk for det særligt specialiserede og komplekse i et VISO-forløb. Der er tale om problematikker, som ligger ud over de grundlæggende og mere specialiserede problematikker, som ligger i selve beskrivelsen af målgruppen. Der er derfor behov for, at VISO-leverandøren kan tilbyde en særligt specialiseret viden om og erfaring med mindst én af de oplistede kombinationsproblematikker.

Herunder oplistes indledningsvis de relevante kombinationsproblematikker i relation til dette udbud, hvorefter kombinationsproblematikkerne beskrives.

Erhvervet hjerneskade
Kombinationsproblematikker: • Psykiatrisk komorbiditet • Motoriske og sansemæssige funktionsnedsættelser • Problematisk forbrug af rusmidler

Beskrivelser af kombinationsproblematikker	
Erhvervet hjerneskade	Psykiatrisk komorbiditet Det er en almindelig følgevirkning til det at have en nedsat funktionsevne, at borgeren kan udvikle psykiske vanskeligheder i form af fx angst og depression. De psykiske vanskeligheder kan komme til udtryk ved lav selvfølelse, negativt selv billede, nedstemthed, irritabilitet samt at borgeren undgår det som afstedkommer angsten. Blandt voksne med erhvervet hjerneskade er der en øget forekomst af borgere som udvikler en psykiatrisk problemstilling, hvor symptomerne kan vise sig i form af angst, depression, hallucinationer, vrangforestillinger mm. Der er følgerlig brug for viden for så vidt gælder kombinationen psykiatrisk komorbiditet og erhvervet hjerneskade.
	Motoriske og sansemæssige funktionsnedsættelser Udviklingsforstyrrelse af sansemotoriske færdigheder er en udviklingsforstyrrelse, der er karakteriseret ved alvorlige forstyrrelser i udviklingen af motorisk koordination. En erhvervet hjerneskade vil altid omfatte neurologiske symptomer, der i forskellig grad påvirker personens muskulære kropsfunktioner, sansemotoriske funktioner og mulighed for at bevæge sig. Voksne med erhvervet hjerneskade kan have begrænsede muligheder for at opsøge sansestimulerende aktiviteter og dermed få sanseoplevelser. Begrænset sanseinput kan give forstyrrelser i sansebearbejdningen, hvilket kan komme til udtryk på forskellig vis. Forstyrrelserne kan vise sig ved, at personen har vanskeligt ved at planlægge en bevægelse, har svært ved at tilpasse sig og justere bevægelserne, svært ved at holde balancen eller svært ved at placere sig hensigtsmæssigt i omgivelserne. De kan ligeledes have svært ved at omsætte sanseindtryk til et meningsgivende indtryk, ligesom forstyrrelserne kan vise sig ved, at personen kan have svært ved at kapere flere forskellige stimuli samtidigt. I VISO-sammenhænge ses ofte henvendelser, hvor målgruppen kan have en uhensigtsmæssig selvstimulerende adfærd, som kræver specialiseret viden og metoder ift. sansebearbejdning.
	Problematisk forbrug af rusmidler Med <i>problematisk forbrug</i> og evt. <i>afhængighed af rusmidler</i> forstås et forbrug af alkohol og/eller stoffer samt lægemidler, der er problemskabende for borgeren selv eller andre. Dvs. at forbruget kan medføre sociale, psykiske og/eller fysiske problemer eller skader. Dermed er det i højere grad konsekvenserne ved at bruge rusmidlet og i mindre grad mængden, der afgør om der er tale om et problematisk forbrug, fx at man har svært ved passe sin beskæftigelse eller ofte kommer på kant med familie eller venner. Det er endvidere et tegn på et problematisk forbrug, hvis rusmidlerne bliver mere og mere styrende i ens liv. Et problematisk forbrug af rusmidler vurderes derved ud fra en helhedsorienteret forståelse, som inddrager den relationelle og den sociale dimension, og som giver rum for individuelle fortolkninger af, hvornår et forbrug er problematisk. Et problematisk forbrug af rusmidler øger sandsynligheden for at erhverve en traumatisk hjerneskade. Ligeledes er mennesker, der overlever en erhvervet hjerneskade, mere tilbøjelige til at udvikle et forbrug af rusmidler.

	I VISO-sammenhæng ses henvendelser hvor der efterspørges viden om fx rusmiddeladfærd i sammenhæng med følgerne efter erhvervet hjerneskade.
--	---

3. Cases

Nedenstående er eksempler på cases i forhold til målgruppen og de tilhørende kombinationsproblematikker. De oplyste cases er ikke udtømmende, men eksempler til illustration af typiske VISO-forløb.

Case 1: Rådgivningsforløb i en enkeltsag	
Henvender	Myndighedssagsbehandler henvender sig i samråd med hjemmevejleder.
Borger	Borgeren er en 49-årig mand kendt med ADHD samt tilknytningsforstyrrelse efter en barndom præget af massiv omsorgssvigt. Borgeren får som 28-årig en hjerneskade som følge af et trafikuheld. Han bor i egen lejlighed med tilknyttet hjemmevejleder 2 timer om ugen og er tilkendt førtidspension.
Problemstilling	Borgeren afviser næsten altid at lukke op for hjemmevejlederne, han råber at de skal gå hjem, for han har ikke brug for støtte. Borgeren har ved flere besøg truet personalet verbalt og har ved flere lejligheder kastet ting efter dem ud fra et åbent vindue. Hjemmevejlederne har enkelte gange haft held til at tale med borgeren via vinduet. Herfra kan de se, at boligen fremstår kaotisk, samt at borgeren har tabt sig. Der er en grundlæggende bekymring for, om han får dækket sine basale behov tilstrækkeligt. Borgeren afviser at tale med sagsbehandler.
Hvad ønskes der rådgivning om?	Hjemmevejlederne og sagsbehandler efterspørger redskaber til at kunne etablere en hensigtsmæssig relation til borgeren. Herudover ønskes hjælp til en prioritering og tilrettelæggelse af indsatsmålene, så der arbejdes målrettet med indsatser, der er meningsgivende for borgeren.
VISOs ydelse	VISO-specialisten afholder et interview med hjemmevejlederne og besøger borgeren to gange, hvorefter borgeren afviser yderligere kontakt. Med afsæt i samtalerne med borgeren og hjemmevejlederne, samt forskellige tidligere udredninger udarbejdet i forbindelse med pensionssagen, tilrettelægges et rådgivningsforløb. Formålet med rådgivningsforløbet er at sikre en fælles forståelse af borgerens kognitive funktionsniveau og at skabe forståelse for hans mestringsstrategier. Med afsæt i neuropædagogiske tilgange præsenteres medarbejderne for metoder til, hvordan de kan tilrettelægge samarbejdet med borgeren.

Case 2: Målgruppeforløb – for fagpersoner	
Henvender	Myndighedssagsbehandlere og hjemmevejledere i en kommune henvender sig til VISO.
Borger	Henvendelsen vedrører borgere med erhvervet hjerneskade, der bor i egen bolig med støtte fra kommunens hjemmevejledere.
Problemstilling	Kommunens myndighedssagsbehandlere og hjemmevejledere oplever udfordringer med, hvordan de sammen og hver især mest hensigtsmæssigt kan kommunikere med borgere med erhvervet hjerneskade. Fx opleves der problemer, når der afholdes møder og handleplansmøder mellem sagsbehandlere og borgere, hvor der kan opstå konflikter ift. ydelser og forståelse af kommunens arbejdsgange.

	Ligeledes oplever hjemmevejlederne, at borgerne frustreres over kommunens skriftlige kommunikation, som kan være svære at forstå for borgerne og svære for hjemmevejlederne at "oversætte" mundtligt for borgerne.
Hvad ønskes der rådgivning om?	Kommunen ønsker viden om borgere med hjerneskade samt rådgivning ift. samarbejde og kommunikation med borgere med erhvervet hjerneskade.
VISOs ydelse	VISO tilbyder et gruppesagsforløb hvor kommunens myndighedssagsbehandler får generel viden om borgere med erhvervet hjerneskade og de funktionsnedsættelser, dette kan medføre. Endvidere tilbyder VISO et fælles rådgivningsforløb til sagsbehandlere og hjemmevejledere ift. både mundtlig og skriftlig kommunikation i mødet med borgere med erhvervet hjerneskade.